FUNDACIÓ BOFILL

Educació per canviar-ho tot

OBRIM L'EDUCACIÓ

Una crida de **FUNDACIÓ BOFILL**

Orientacions

per a un escenari de possibles confinaments recurrents a escoles i instituts

Boris Mir

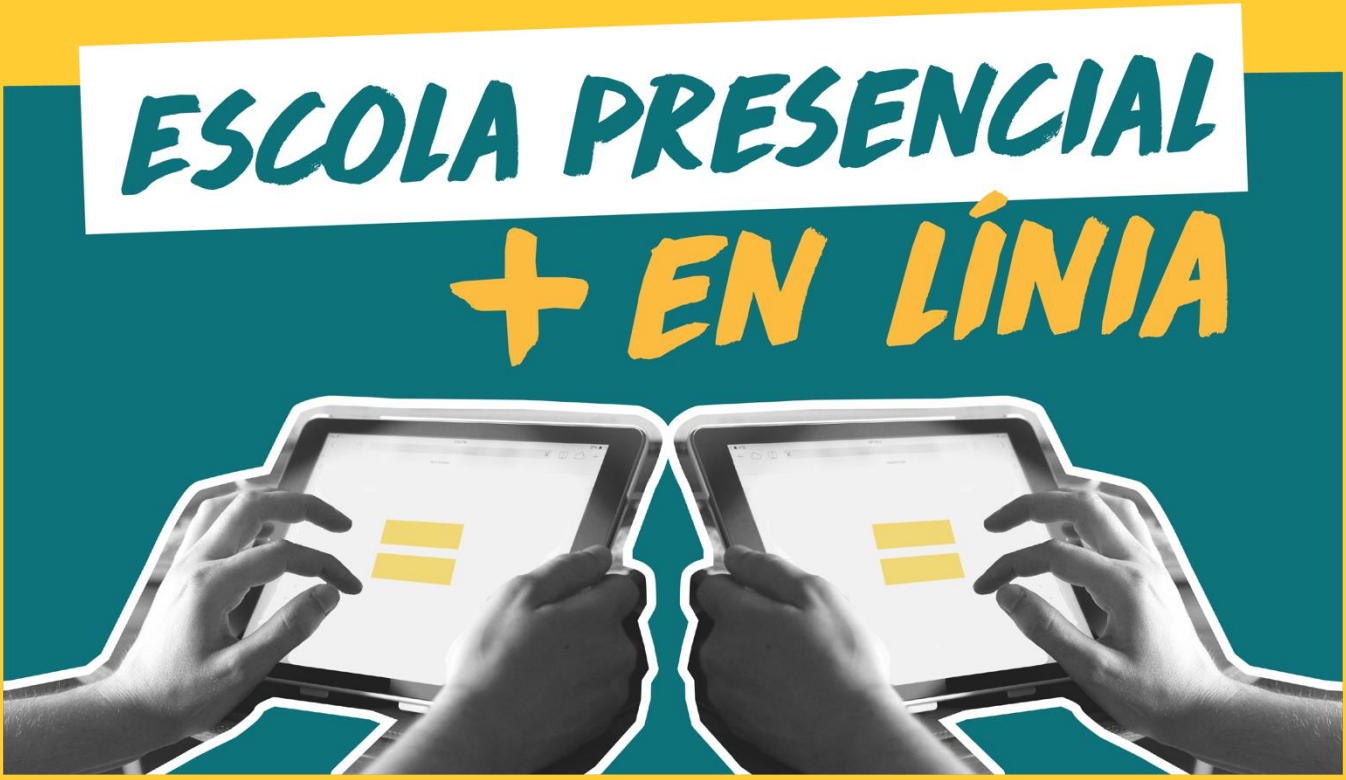

ÍNDEX

Objectius i límits del document **2**
L'exercici de l'autonomia dels centres educatius 2

Contextos previsibles per al curs 2020-2021 **4**
Context sanitari, la salut pública 4
Context educatiu, l'educació obligatòria 4

Prioritats bàsiques en la nova situació **6**
La salut personal i col·lectiva 6
Dimensió sanitària 6
Dimensió del benestar personal 6
La funció social i educativa de l'escola 6

Accions preventives **8**
1. Creació de protocols d'actuació per a nous confinaments 8
2. Preparació de l'aprenentatge a distància 9

Fase d'un nou confinament **11**
Subfase de contingència **11**
1. Comprovar el funcionament dels canals de comunicació 11
2. Garantir les condicions per a desenvolupar aprenentatge a distància 11
3. Assegurar la cura i el treball professional dels docents 12
4. Organitzar el seguiment de les NEE i de la vulnerabilitat social 12
Subfase d'aprenentatge a distància **13**
1. Vetllar per una gestió i una presa de decisions integrada 13
2. Adaptar el currículum i la metodologia 13
3. Adaptar l'organització de l'aprenentatge 14
4. Donar suport a l'aprenentatge a distància 16

Fase de retorn al centre **19**
1. Enfortir la comunitat educativa 19
2. Reflexionar i aprendre de l'experiència 20

Resum d'urgència **23**

Obrir el debat i la reflexió compartida **25**

Autor: Boris Mir

Edició: Fundació Bofill

Objectius i límits del document

El document "Orientacions per a un escenari de possibles confinaments" vol contribuir a promoure la reflexió pública a partir d'un **conjunt de propostes específiques per a la presa de decisions als centres educatius.** És una proposta de sortida, no una proposta finalitzada, un text d'urgència en un context de confinament. Si alguna cosa hem après de l'actual confinament, és que, a causa de l'evolució dels escenaris i les situacions, totes les propostes, mesures i orientacions sempre són provisionals i han de ser repensades i redissenyades en funció de noves dades, necessitats i situacions.

El Departament farà una publicació més detallada de normes i instruccions bàsiques per a l'inici del curs 2020-2021 a escoles i instituts. De fet, en el moment de redactar aquest document ja ha presentat unes pautes per a l'organització i funcionament dels centres i estudis el curs 2020-2021, però falta detallar mesures concretes sobre procediments i condicions per a la reobertura dels centres a l'inici de curs[1].

A l'espera d'aquestes concrecions i per a complementar-les, aquesta proposta d'orientacions **se cenyeix a tasques de responsabilitat directa dels centres educatius i, molt especialment, dels equips directius i dels docents d'escoles i instituts**. Volen estimular el debat públic i contribuir a la reflexió en els centres.

Per descomptat, caldrà un conjunt d'accions, instruccions i recursos que les institucions educatives hauran de proporcionar als centres escolars per tal que el curs vinent es pugui desenvolupar amb seguretat i qualitat. Aquests aspectes, doncs, no s'aborden perquè queden fora de l'abast del document, no pas perquè la seva necessitat no sigui absolutament decisiva.

L'exercici de l'autonomia dels centres educatius

Com ja s'ha assenyalat, correspon a les autoritats sanitàries i educatives establir el marc de referència i els recursos adequats per a donar resposta a tots els reptes que la COVID-19 planteja a les escoles i instituts. Tanmateix, hi ha una part de la concreció de l'aplicació de cada escola i institut que han de contextualitzar l'equip directiu, el claustre i les famílies.

La situació creada per la COVID-19 és nova, dinàmica i complexa, i fa molt difícil que es puguin resoldre, de manera centralitzada, tots els reptes que tenen els centres educatius, ja que cal tenir en compte cada context específic. Però, molt probablement, tampoc no és

[1] El Departament d'Educació farà arribar als centres instruccions i normativa específica. La informació es publica a la web institucional habilitada per a aquest fi: Coronavirus. Departament d'Educació.

gaire recomanable una estratègia particular de cada escola que intenti crear solucions de forma individual a tots els problemes.

Considerem que la forma més raonable d'afrontar el repte de gestionar la novetat i la complexitat és fer-ho a través de xarxes d'aprenentatge distribuïdes, amb un alt grau d'autonomia i d'experimentació local en un context que desitgem de fort suport i acompanyament institucional. **A aquesta finalitat de construcció col·lectiva de coneixement vol contribuir aquest document d'orientacions.**

Pràctica de referència

Sandra Entrena i Coral Regí, directores de l'Escola Virolai, han fet una primera aproximació general a un possible nou curs amb confinaments periòdics, que s'ha publicat a Obrim l'Educació.

Contextos previsibles per al curs 2020-2021

Context sanitari, la salut pública

Tal com afirma Christian Drosten, Director de l'Institut de Virologia de l'Hospital Charité de Berlín[2], tenim proves que gairebé la meitat dels contagis de COVID-19 succeeix abans que la persona que encomana en desenvolupi símptomes, i que les persones estan infectades un mínim de dos dies abans de desenvolupar-ne. Això significa que no es pot descartar la possibilitat de nous brots i contagis massius durant el pròxim curs escolar 2020-2021. Si bé sembla que s'ha frenat l'expansió del virus, es preveuen **nous brots d'infecció**. Aquests brots poden ser només sectorials o ser més generalitzats i **esdevenir noves onades de contagi**. Això estarà en funció de la permanència del virus i de les mesures de prevenció social i sanitària que es puguin prendre en tots els àmbits. Aquestes onades podrien ser recurrents i repetir-se en els mesos d'octubre de 2020, i el febrer i març de 2021[3].

És possible, doncs, que el context general sigui força semblant al de l'actual "quarantena", amb una etapa de confinament a les llars i posteriors etapes de desescalada, sempre millorant el model que estem seguint d'acord amb els aprenentatges derivats de l'actual experiència. En conseqüència, les **orientacions d'aquest document estan centrades en possibles nous confinaments temporals recurrents**, bé sigui a escala escolar o municipal, bé sigui a escala general de Catalunya.

Pràctica de referència

Recull d'informació per poder elaborar un protocol adaptant espais de centres educatius a les condicions de distanciament social i higiene de Sílvia Sasot, arquitecta.

Context educatiu, l'educació obligatòria

És important considerar que les possibles situacions de nous confinaments es donaran en un context escolar que **no estarà en cap cas normalitzat.** Tot i que no sabem encara com s'organitzarà el curs, la situació vindrà determinada per les decisions marc que prenguin, en l'àmbit general de l'educació formal, el Departament d'Educació i les altres administracions que s'hi impliquin, com municipis i ens locals.

[2] Christian Drosten, director de l'Institut de Virologia de l'Hospital Charité de Berlín. 26/abril/2020 [Consultat 6 de maig]: *cf.* Germany's Covid-19 expert: 'For many, I'm the evil guy crippling the economy'.

[3] Andrea Ammon, directora del Centre Europeu per a la Prevenció i el Control de Malalties (ECDC), considera altament probable una segona onada. *Cf.* https://www.theguardian.com/world/2020/may/20/top-eu-doctor-europe-should-brace-itself-for-second-wave-of-coronavirus i https://www.eldiario.es/theguardian/directora-agencia-control-enfermedades-pregunta_0_1029248057.html.

El Departament d'Educació[4] té per objectiu permetre l'assistència a l'escola de tots els alumnes i docents dels centres públics i concertats de Catalunya gràcies a l'**augment dels espais** i l'**augment dels equips docents** dels centres, de manera que es pugui oferir l'escolarització completa a tota la població escolar.

Aquest anunciat augment d'espais i recursos humans, més enllà d'una despesa considerable, possiblement implicarà ampliar el perfil docent (altres perfils d'educadors) i el concepte "d'espais educatius" (transformant centres cívics o biblioteques públiques en espais escolars, per exemple). Aquestes mesures, que la Conselleria entén en clau "d'emergència educativa", presenten molts reptes de tota mena: econòmics, laborals, legals, de seguretat, d'entorn d'aprenentatge, de seguiment, etc. Educació ha presentat un pla d'obertura de centres educatius per a finals d'aquest curs[5], així com un document per a l'organització i funcionament dels centres i estudis per al curs 2020-2021[6].

Els centres hauran d'elaborar el seu Pla de contingència i comunicar a l'Administració els espais dels quals disposa i l'increment de professorat que necessita, però no està clar quins seran els mecanismes per a fer-ho, ni el grau de resposta que donarà el Departament a les demandes. Fins i tot, en els centres on, per raons d'espai o altres contingències, no es puguin adoptar mesures com les esmentades, no se sap si s'optarà excepcionalment per l'assistència alterna, amb l'opció de dos torns d'assistència diària o setmanal.

Aquest escenari d'un aprenentatge combinat, un *blended learning*, des de l'inici de curs, alternant el treball en entorn escolar i en entorn familiar, sembla descartat ara per ara. Ningú no sap com es resoldria una complexitat tan elevada de necessitats educatives, necessitats de custòdia i necessitats de socialització. Aquest escenari sembla inviable i socialment inacceptable des del punt de vista del dret a una educació de qualitat, equitativa i socialment responsable.

Tanmateix, en el moment de redactar aquestes orientacions, la comunitat educativa no sap com s'afrontarà aquest problema en cas de no poder disposar d'infraestructures, docents i recursos per a escolaritzar la totalitat dels infants i joves. El context escolar que considera el document, doncs, és de **plena assistència de tot l'alumnat als centres educatius durant el curs 2020-2021**.

[4] Josep González-Cambray, director general de Centres Públics del Departament d'Educació, en declaracions al programa FAQ's de TV3 dissabte 16 de maig: vídeo.
[5] Nota de premsa a la web del Departament.
[6] Pla d'obertura de centres educatius en fase 2 de desescalada en la finalització del curs 2019-2020 i per a l'organització i funcionament dels centres i els estudis del curs 2020-2021. La darrera actualització és el Pla d'Actuació per a centres educatius en el marc de la pandèmia per COVID-19.

Prioritats bàsiques en la nova situació

La salut personal i col·lectiva

Dimensió sanitària

Qualsevol acció educativa s'haurà de subordinar a les mesures de seguretat i higiene que garanteixin la salut del personal que treballa als centres i, naturalment, la dels infants i joves escolaritzats. Per tant, subordinar-se a les mesures preventives generals respecte a la pandèmia i a les instruccions específiques que els departaments d'Educació i de Salut exigeixin als centres.

Tal com ja s'ha fet en l'actual primer retorn a l'escola, s'imposarà una organització basada en grups petits de treball i de tutoria. Preferentment sota la responsabilitat d'un docent (petit grup de docents a secundària), alhora professor i tutor, i amb l'imperatiu de romandre sempre amb el petit grup de referència. Això seria vàlid per als entorns d'aprenentatge, els espais d'esbarjo i els menjadors escolars. En qualsevol cas, la primera dimensió a atendre serà la que imposi la salut pública.

Dimensió del benestar personal

La dimensió de la salut va més enllà de l'absència de la COVID-19 i significa que també cal tenir cura de la salut de les persones des d'una visió integral. Això inclou benestar i cura de totes les persones de la comunitat educativa.

Aquesta dimensió de benestar no és un luxe afegit, és una condició de possibilitat perquè es pugui produir l'aprenentatge de qualitat. Com s'ha pogut observar en la reobertura primerenca de les escoles en alguns països, **sense condicions mínimes de benestar no hi ha "retorn a l'escola"**, sinó que tan sols s'ofereix resposta a la necessitat de custòdia per als escolars i es proporciona un entorn educatiu que no permet l'aprenentatge personal i col·lectiu que l'escola té el deure d'oferir.

L'aprenentatge s'ha de desenvolupar en un entorn d'aprenentatge segur, físicament i emocionalment, que garanteixi una resposta a les necessitats bàsiques de tothom, tant en l'aspecte personal com grupal. Un entorn d'aprenentatge en el qual sigui possible el desenvolupament de tots sense discriminació o exclusió i que pugui garantir el benestar d'aprenents i docents.

La funció social i educativa de l'escola

Més enllà de les disposicions del Departament d'Educació, existeix la demanda d'una acció coordinada amb altres departaments de la Generalitat, notablement els de Treball i Afers

Socials. És insuficient plantejar la contingència exclusivament en clau escolar; també **cal fer-ho en clau educativa des d'una perspectiva més global i social,** ja que l'educació és una responsabilitat de tota la societat i un dret dels infants i joves.

L'estratègia hauria de ser reforçar totes les mesures socials i educatives necessàries per a fer practicable l'escolarització completa de tots els infants i joves als centres. I, en cas de nous confinaments, poder donar suport a la custòdia a les llars i a l'aprenentatge a distància (o amb serveis específics) en un pla articulat entre els diferents poders públics.

És a dir, tant a l'inici de curs com en possibles nous confinaments, **s'imposarà donar una resposta social, i no únicament escolar, a les necessitats educatives dels infants**, en la qual s'impliquin tots els agents socials i de les administracions: el Departament d'Educació i el Departament de Salut, en coordinació amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Departament d'Empresa i Coneixement.

Pràctica de referència

A la xarxa d'escoles High Tech High de San Diego, Califòrnia, les indicacions i instruccions per als centres comencen recordant-ne el propòsit institucional i que l'aprenentatge a distància s'ha de guiar pels principis d'equitat, personalització, treball autèntic i col·laboració de l'escola, i demanen als educadors que no oblidin que la seva missió és donar suport als infants i a les comunitats on viuen.

Accions preventives

A partir de l'experiència del primer confinament, els centres educatius han après quines mesures, recursos, estratègies, etc. són les més efectives per a oferir la millor qualitat educativa i humana possible en les condicions d'excepcionalitat que es donen a cada escola. Malauradament, una pandèmia inesperada no ens ha permès accions preventives, però ara podem desenvolupar-ne per tal de minimitzar alguns efectes negatius i anticipar la situació de confinament i aprenentatge a distància que ja coneixem.

Proposem algunes accions que ja han implementat algunes escoles i instituts, i que poden ser preses en consideració per a aquesta fase preventiva.

1. Creació de protocols d'actuació per a nous confinaments

A diferència del primer confinament, d'ara endavant ja podem preveure com actuarem a partir de tot allò que hem après de l'experiència. La primera acció preventiva a considerar hauria de ser la creació de protocols d'actuació per a nous confinaments, un conjunt de bones pràctiques, recomanacions i instruccions.

- **Elaborar guies d'ús i proposar criteris senzills d'actuació**

La gravetat d'una situació pot ser agreujada per un desconeixement dels modes de procedir, de comunicar, d'actuar. Si bé hi ha contingències que no es poden preveure, cada escola hauria de tenir uns protocols clars i bàsics d'actuació, d'acord amb la seva experiència i situació. En una situació de confinament, la comunicació i els protocols d'actuació han de ser els més senzills possibles i cal que els conegui absolutament tothom. Unes normes mínimes d'actuació, conegudes per tots els membres de la comunitat educativa, poden fer que l'angoixa per la incertesa disminueixi en docents, alumnes, personal no docent i famílies.

Idealment, aquests protocols i criteris d'actuació haurien de ser creats amb el claustre, els infants i les famílies. Com moltes escoles creen conjuntament "Les normes de classe" en la gestió dels grups de referència, així es podrien elaborar els protocols d'actuació de cara a nous confinaments amb la màxima participació de tothom.

- **Determinar els canals de comunicació amb claustre, alumnat i famílies**

Com contactar amb el docent de referència? Quins espais de coordinació tenen els docents? Com es comuniquen les decisions? Com es manté informat el Consell Escolar? Quin paper tenen les "mares/pares delegats" en els grups de referència? Aquestes, i moltes altres qüestions, haurien de quedar clares **abans** d'un nou confinament. Probablement, els

canals de comunicació ja s'hauran validat en el primer confinament: ara caldrà millorar-los i, potser, visibilitzar-los en forma de guia o de preguntes freqüents.

Pràctica de referència

A l'Escola La Maquinista de Barcelona es va aprovar un Pla de contingència per a períodes de confinament que s'ha ratificat en el Consell Escolar. Es troba publicat a la web de l'escola.

- **Clarificar les responsabilitats de cada agent de la comunitat educativa**

L'apropament de moltes famílies a "l'experiència interior de les escoles" és una de les poques coses bones que hem après del primer confinament, i la veu i rellevància de les famílies hauria d'estar present en aquests protocols d'actuació. Caldria clarificar les responsabilitats de cada agent de la comunitat educativa: equips directius, docents, estudiants i famílies. Serviria, també, per establir-ne els límits. Oferir orientacions pràctiques per a assistir l'aprenentatge a casa és necessari, però ha de quedar clar que el rol de les famílies és donar suport a l'aprenentatge dels fills i filles i, en cap cas, fer de "mestres a casa". Clarificar aquests espais de responsabilitat compartida és una molt bona acció preventiva.

Pràctica de referència

En centres educatius que ja tenien una plataforma de gestió, s'ha activat la comunicació amb les famílies i l'alumnat a través d'aquest entorn. En canvi, en altres centres s'ha trobat una combinació de grups de WhatsApp de classes perquè moltes famílies no tenien un accés garantit a internet. Roser Majó, directora de l'escola Rocafonda de Mataró, ha publicat com van resoldre la comunicació en el seu centre Magnet.

2. Preparació de l'aprenentatge a distància

Tot i que sembla una obvietat, la necessitat de "normalitzar" el funcionament dels centres pot minimitzar la necessitat de preparar un nou aprenentatge a distància. Dedicar temps a anticipar i preparar l'aprenentatge a distància és una inversió, no un temps perdut. Aquesta preparació podria tenir en compte els següents criteris:

- **Fer visibles els aprenentatges realitzats durant el primer confinament**

Hem après molt del primer confinament, tot i que aquest aprenentatge no era el que hauríem après a les escoles en un trimestre normal. Reforcem el que hem après sobre l'aprenentatge a distància, fem-ho visible, reflexionem-hi. No en clau de passar comptes, sinó de valorar el que no estava previst, però que hem après. I fem-ho donant veu a l'alumnat i les famílies, oberts a donar significat a la seva experiència. En alguns centres ja ho han fet en les fases finals de l'actual confinament, amb propostes senzilles però

enfocades com ara: Com ho hem fet? Què hem après? Per què és important? Com ho faríem en una nova possible situació de confinament?

- **Prototipar modalitats d'aprenentatge a distància en situació de presencialitat**

A partir de la primera experiència, podem "prototipar" l'aprenentatge a distància en l'entorn presencial. Aquest prototipatge prendria formes molt diferents segons l'edat i grau d'autonomia dels alumnes. I pot fer-se de formes molt diverses com ara el *role playing* ("Escenifiquem com treballaríem a casa") o reproduint una situació de telepresència en els entorns d'aprenentatge digitals del centre. Mantenir informades les famílies sobre aquests aprenentatges és molt recomanable; fins i tot hi podrien participar, especialment a l'etapa d'educació infantil i els primers cursos de primària. Modelem com és un aprenentatge a distància i posem-nos uns en el lloc dels altres per tal de comprendre les necessitats i limitacions de cadascú (estudiants, docents i famílies) i crear sinergies en lloc de disfuncions.

- **Planificar propostes educatives a partir d'una hipòtesi de no presencialitat**

Tal com proposa Albert Sangrà[7], convindria no programar de forma diferenciada els moments presencials i els virtuals: "Es tracta de dissenyar-los tots com si fossin un contínuum, malgrat que no sabem quan arribaran uns i altres. [...] Cal lligar la presencialitat i la virtualitat entre elles, de manera que, quan convingui, les dues flueixin amb absoluta naturalitat." En aquest sentit, la base d'una proposta no presencial sempre és l'opció asíncrona. És a dir, s'ha de complementar l'asincronia amb la telepresència i no al revés perquè sigui viable i sostenible, com ja han après molts centres en el primer confinament.

Pràctica de referència

S'han publicat resums d'evidències sobre com donar suport a l'aprenentatge a distància a les llars: Orientacions, evidències i enllaços per ajudar en l'aprenentatge assistit a casa.

[7] *Cf.* Albert Sangrà: *Com planificar un curs amb presencialitat discontínua o intermitent?* (06/05/2020): Com planificar un curs amb presencialitat discontínua o intermitent?

Fase d'un nou confinament

En la mesura que el centre hagi aprofundit en la fase de prevenció, la fase de contingència serà més breu i la fase d'aprenentatge a distància tindrà millors garanties de desenvolupar-se satisfactòriament. L'experiència ens ha ensenyat que hi ha dos moments en una situació d'emergència: la fase de contingència i la fase d'estabilització de la nova situació.

Subfase de contingència

La primera fase del confinament és la que resol la urgència del moment i està destinada a garantir elements crítics per al benestar de les persones i a crear condicions per a l'aprenentatge a distància.

1. Comprovar el funcionament dels canals de comunicació

Si s'ha fet una bona prevenció, caldrà constatar que els canals de comunicació amb l'alumnat i les famílies estan establerts i funcionen de forma bidireccional. Si cal, s'hauria de demanar la mediació de tercers —companys de classe, familiars propers, veïns de confiança...— per certificar que la comunicació funciona. Sense aquests canals en funcionament, les possibilitats d'un aprenentatge a distància desapareixen. Els serveis educatius o els serveis socials dels municipis poden ser un factor crític de suport en aquesta funció.

2. Garantir les condicions per a desenvolupar aprenentatge a distància

Més enllà de la comunicació, les eines i entorns de treball són la base del treball en confinament i, per tant, de les possibilitats d'aprenentatge a distància. Dispositius digitals i connectivitat són essencials i s'han de garantir com més aviat millor. L'actual experiència ens ha donat molt coneixement en la bona gestió d'aquest aspecte, que té fortes implicacions d'equitat i justícia social.

Cal no oblidar que, en les etapes d'infantil i primària, **l'accés a material manipulatiu i al treball manual és imprescindible**. És a dir, les condicions per a l'estudi són diferents en cada etapa i context: segons l'edat dels infants, cal garantir formes i graus diferents d'accés a internet, la comunicació amb els pares-tutors i els mitjans digitals o físics per a treballar. Garantir les condicions per a desenvolupar aprenentatge a distància també implica comprovar que tothom té un mínim de competències digitals, així com d'habilitats d'autoregulació, de gestió del temps o de productivitat en entorns digitals.

Pràctica de referència

En barris d'alta vulnerabilitat o pocs recursos, s'ha demanat la col·laboració d'entitats i veïns per accedir a Internet a través de wifis obertes en horaris específics per a l'estudi i l'aprenentatge.
Hi ha experiències dels veïns a Mataró o propostes dels municipis, com la de La Paeria de Balaguer, que ha instal·lat una xarxa wifi per donar cobertura específica als estudiants de la ciutat.

3. Assegurar la cura i el treball professional dels docents

És necessària **una cadena de cures per assegurar les condicions personals i professionals** de tots els treballadors de l'educació. La inspecció i els Serveis educatius han d'estar dedicats a servir als centres i als seus equips directius; les direccions han d'estar centrades a servir els equips docents perquè puguin desenvolupar bé la seva feina; els docents, finalment, estar dedicats a crear les condicions per a fer possible un aprenentatge a distància. **Cal cuidar els cuidadors**.

És essencial tenir present la situació personal i familiar dels docents, que, en molts casos, són alhora pares, familiars de personal sanitari, parella de mestres, etc. En la fase de contingència l'equip directiu ha de mantenir-hi un contacte directe i adequar rols i responsabilitats en funció de les capacitats, circumstàncies i situació de cadascú. No es tracta de "repartir el teletreball", es tracta de planificar com fer possible l'aprenentatge i l'ensenyament a distància en una situació de confinament per pandèmia. Cal no posar-se a "fer coses" abans de preguntar-nos "com estem?".

Pràctica de referència

Algunes entitats, com la Fundació Galatea, han posat en marxa un servei de suport psicològic per als professionals de la salut i l'àmbit social en situació de patiment emocional per la crisi sanitària de la COVID-19: Servei de telesuport psicològic per als professionals de la salut i l'àmbit social.

4. Organitzar el seguiment de les NEE i de la vulnerabilitat social

És cabdal oferir una atenció singular i específica adreçada als alumnes amb necessitats educatives específiques (NEE) i també als alumnes que es troben en situacions familiars i socials d'alta vulnerabilitat. Una primera anàlisi d'urgència d'aquests perfils és important perquè és en els primers dies de confinament on ens juguem el seguiment o la desconnexió de l'entorn escolar i, per tant, l'aprenentatge a distància i l'acompanyament educatiu i personal.

Tenim ja evidències de l'afectació molt més severa de la situació en alumnes amb necessitats educatives específiques i en entorns de més vulnerabilitat social. Per això, ens cal una mirada específica per a aquests casos. Depenent de si el nombre identificat és menor o major, és recomanable que una persona (o conjunt de persones) dels equips docents en facin un seguiment específic des del primer moment. Aquesta atenció es podria reforçar amb el contacte amb els serveis socials del municipi o els serveis educatius del Departament d'Educació per tal de fer seguiment, per exemple, de les beques de menjador i les ajudes alimentàries.

Pràctica de referència

L'Institut Escola El Til·ler, de Barcelona, que treballa en un entorn d'alta vulnerabilitat, ha coordinat tots els professionals del Pla de Barris, des de l'educadora social fins al promotor escolar, unificant els serveis per a fer un seguiment més acurat de les famílies amb dificultats.

Subfase d'aprenentatge a distància

El repte principal a afrontar en situació de confinament és el bon funcionament de l'aprenentatge a distància, és a dir, mantenir la funció educativa i social de l'escola en aquest escenari. A partir de l'experiència del primer confinament, podem prendre en consideració algunes de les mesures que s'han implementat.

1. Vetllar per una gestió i una presa de decisions integrada

En la gestió de l'aprenentatge a distància és recomanable mantenir tota la gestió i la presa de decisions d'una forma integrada. Això no implica descapitalitzar els òrgans de decisió de l'escola, ben al contrari: demana un esforç de coordinació i transparència per poder treballar en una situació de força aïllament de tothom.

Una forma possible de fer-ho és establir un comitè de direcció que estigui format per representants de tots els sectors, una mena de consell escolar reduït que pot estar en contacte pràcticament diari i, alhora, establir sistemes de comunicació multidireccional perquè tota informació clau pugui ser considerada en la presa de decisions.

Pràctica de referència

Molts centres han fet, en el primer confinament, claustres breus setmanals d'informació i reflexió conjunta, convocats i coordinats per l'equip directiu. En algunes escoles, la direcció comunica anticipadament, amb petits vídeos, l'actualització de la situació i les propostes a debatre, es realitza una trobada en telepresència per a fer una reflexió conjunta i assumir col·lectivament les decisions i les mesures a prendre.

2. Adaptar el currículum i la metodologia

L'adaptació preventiva a la situació de confinament, idealment planificant conjuntament la presencialitat i la no presencialitat, així com fent propostes que combinin sincronia i asincronia, no és suficient. La planificació docent hauria de contemplar, a partir del confinament, una adaptació curricular i metodològica important, ja que no es pot fer escola sense anar a l'escola. Proposem algunes idees per a la reflexió:

- **Centrar-se en allò que és essencial del currículum**

Simplificar en favor del que és essencial. Tant des del punt de vista del projecte educatiu del centre, com de les prioritats curriculars de cada etapa educativa. Això no vol dir limitar-se, significa **garantir els assoliments bàsics per sobre de tot.** Com, per exemple, centrar-se en les competències clau de cada etapa educativa. La globalització és una estratègia òptima per simplificar sense perdre aprofundiment.

- **Considerar l'autorregulació i l'autonomia com a objectius d'aprenentatge**

La motivació, l'esforç amb sentit o l'autonomia no poden ser requisits previs per iniciar una activitat d'aprenentatge, sinó que són part dels objectius mateixos d'aquesta activitat. Per això cal **fomentar l'autorregulació i l'autonomia a través de propostes didàctiques específiques amb aquests objectius**. No són competències que es poden donar per assolides ni esdevenir prerequisits. Justament, passen ara a tenir un alt grau de rellevància i esdevenen prioritàries en un context d'aprenentatge a distància. Incorporar les rutines domèstiques i familiars a les propostes educatives, per exemple, és una bona estratègia.

- **Partir sempre del coneixement previ rellevant**

Aprofundir, revisitar i assegurar els aprenentatges fets és una bona estratègia en un entorn en el qual és difícil introduir nous coneixements. **Utilitzar els coneixements previs consolida els aprenentatges fets i és la palanca òptima per als nous.** Donar valor als aprenentatges ja fets també afavoreix l'autoconfiança i l'autonomia.

- **Fer seguiment amb cura i oferir *feedback* personalitzat**

El manteniment de l'esforç per aprendre a distància és un repte difícil. La comunicació freqüent, i el manteniment d'una bona relació pedagògica i tutorial són la base del bon seguiment. Però **el *feedback* personalitzat i de qualitat és la clau per a garantir el progrés dels estudiants.**

Oferir *feedback* personalitzat en les tasques realitzades, sense entrar en qualificacions, sabem que estimula l'aprenentatge. I fer-ho alternant *feedback* asíncron amb trobades en telepresència, encara més. Trobades virtuals breus i periòdiques, en modalitat grupal o individual, si s'escau. I procurant l'assistència de la família en el cas dels infants més petits.

Pràctica de referència

Les propostes que puguin donar resposta a les necessitats d'aprenentatge i de cura entre els membres de la comunitat tenen un doble valor. N'és un exemple el projecte "Trucades per acompanyar" de l'Institut Pla Marcell: un grup petit d'alumnes fan seguiment telefònic i conversa amb avis i àvies de Cardedeu que viuen sols, en coordinació amb Serveis Socials de l'Ajuntament.

3. Adaptar l'organització de l'aprenentatge

L'organització de l'aprenentatge a distància no és una simple rèplica de l'aprenentatge presencial. És una adaptació que hauria de considerar diversos elements:

- **Unificar l'activitat docent per cursos o per nivells**

Si la coordinació dels equips educatius és bàsica en una educació de qualitat, en un entorn complex i incert és crítica. L'acció coordinada i el seguiment de tasques asíncrones i síncrones, de la càrrega de treball o de la gestió emocional dels infants i joves només es

pot oferir en una estratègia conjunta i coordinada. Una unificació imprescindible per als alumnes i també per a les famílies que poden donar suport a l'aprenentatge a distància.

En conseqüència, **els equips educatius han de mantenir trobades setmanals de coordinació i, si pot ser, de creació conjunta de propostes i de pla docent de treball**. Igualment, els claustres virtuals, breus i ben planificats, són imprescindibles per fer una valoració conjunta del desenvolupament del confinament i permetre una anàlisi i presa de decisions conjunta.

Pràctica de referència

L'Institut Escola Les Vinyes de Castellbisbal ha organitzat un treball integrat basat en reptes setmanals per àmbits que s'ha elaborat conjuntament amb els quatre cursos de l'ESO, en un cas singular d'unificació de l'activitat docent. Els alumnes de l'ESO tenien una petita part específica per al seu curs i una de transversal per a tota l'etapa, a partir dels tres àmbits amb els quals el centre ja s'organitza habitualment. Un exemple d'activitat és "Les Vinyes al niu".

- **Oferir propostes amb diferents graus de complexitat, temps i autonomia**

Es tracta de proposar seqüències d'aprenentatge a partir d'una versió simple i global de la tasca que pot anar fent-se més complexa. Cada proposta hauria de permetre resultats en diferents graus de complexitat, extensió o aprofundiment, per exemple. Una creació musical, un comentari de text, una descripció literària, una valoració personal... són activitats que permeten assoliments en graus ben diferents. Les tres variables per a fer propostes obertes en aquesta fase podrien resumir-se en: **diferent grau de complexitat, diferent temps de realització i diferent grau d'autonomia**.

Les propostes s'haurien d'oferir en diferents formats i, preferentment, d'una forma asíncrona, de manera que els estudiants puguin revisar les propostes tantes vegades com ho necessitin per comprendre la demanda i prendre consciència dels objectius d'aprenentatge que hi estan vinculats. En el cas dels infants més petits, les propostes que arriben de la presència en vídeo o en àudio dels mestres sempre tenen un valor afegit de contacte i proximitat física, molt necessària en aquestes situacions. El feedback freqüent i formatiu sabem que contribueix a evitar l'abandonament i la desconnexió en situacions de confinament o aïllament social.

Pràctica de referència

L'Institut de Ca n'Oriac ha ofert un disseny d'itineraris d'aprenentatge inspirant-se en la formació d'itineraris artístics del CESIRE-Àmbit artístic. Propostes a partir de les quals cada estudiant, en contacte amb el seu tutor, feia un itinerari personalitzat. Es poden trobar alguns exemples a la web del centre i una explicació en vídeo a càrrec d'Eulàlia Cervera, la directora.

- **Combinar la telepresència i el treball autònom**

Els moments de contacte entre docents, alumnes i família són d'un alt cost en temps i recursos de personal, així que haurien de ser reservats per a comunicacions d'alta qualitat com ara trobades tutorials, reunions de seguiment, conversa de *feedback* o ensenyament personalitzat, per exemple.

Com que la interacció síncrona (telepresència) és insostenible en llargs períodes o de forma molt freqüent, la clau és **encadenar i articular amb sentit la telepresència i el treball autònom per a crear una seqüència didàctica coherent i engrescadora**. Indubtablement és un repte difícil posar a disposició dels estudiants recursos i propostes alhora que es manté un contacte en viu, en la mesura del possible.

En qualsevol cas, caldria evitar la pràctica de docència en solitari "fent classes expositives" per videoconferència, simulant una falsa normalitat, així com l'enviament periòdic de tasques o exercicis sense contacte real ni manteniment de la relació pedagògica. Aquestes pràctiques s'han donat especialment en les etapes de l'ESO i el batxillerat i han provocat en l'alumnat sobrecàrrega de feina, desconnexió i pocs assoliments d'aprenentatge. En entorns digitals, l'accés al coneixement que ens proporciona internet pot ser la font principal de continguts i coneixements, més que no pas la comunicació directa per vídeo del docent.

4. Donar suport a l'aprenentatge a distància

La situació d'aprenentatge a distància ens obliga a adaptar els rols a les circumstàncies. Tots els centres han confirmat que la situació de confinament no és ni educació a distància ni transposició de l'escola ordinària a un entorn virtual. Donar suport a l'aprenentatge a distància significa:

- **Reforçar la funció de seguiment tutorial**

El primer confinament ens ha ensenyat que la funció de seguiment tutorial s'imposa a l'especificitat d'algunes especialitats. L'optimització dels recursos ha portat moltes escoles a prioritzar el rol de mestres en detriment del rol d'especialista. Així que el seguiment personalitzat converteix tots els mestres en tutors personals d'un petit grup d'alumnes, bàsicament el petit grup de referència que imposarà el distanciament social per al curs 2020-2021. En situació de confinament, aquesta funció esdevé encara més prioritària.

Pràctica de referència
Roser Argemí proposa cinc funcions clau per a l'acció tutorial en temps de confinament: L'acció tutorial en temps de coronavirus.

- Mantenir els vincles amb tota la comunitat educativa

L'escola és un servei, però, sobretot, és una institució. Més enllà de l'edifici, l'escola contribueix a una funció social de pertinença a una societat i a un conjunt de valors culturals. Tenir cura de tots, no segmentar i aïllar cap alumne o família és una obligació de tota la comunitat educativa. És necessari reforçar el vincle i la cura entre tota la comunitat: informacions periòdiques, trobades, prestació de suport, consells... són necessaris durant el confinament.

Pràctica de referència

Trobada mensual de totes les famílies amb l'equip directiu a través d'una reunió telemàtica en format assemblea general, com han fet l'Institut de Sant Llorenç de Morunys o l'Escola Sadako de Barcelona.

- Informar sovint i col·laborar amb les famílies

Cada aprenent i cada família té les seves necessitats educatives, però també en té de socials i personals. Ser sensible a les diferents situacions i ajudar-se entre tots afavoreix la col·laboració, imprescindible per als infants en situació de confinament.

Per mantenir i reforçar l'aliança amb les famílies, l'escola hauria de guiar-les perquè esdevinguin les seves aliades. Això significa comunicació més freqüent i de més qualitat. I en les dues direccions, és a dir, constituir un diàleg en lloc d'una tramesa d'instruccions.

Com millor s'hagin establert els rols i responsabilitats en la fase de preparació, millor s'establirà la col·laboració en aquesta fase. Aquest rol d'acompanyament formatiu, que no de docència, és clau en les etapes d'educació infantil i primària.

Pràctica de referència

L'Escola Congrés-Indians (Barcelona) va proporcionar, a l'inici del confinament, un document d'orientacions a les famílies creat específicament per l'equip docent del centre: Com ajudar als infants a traspassar i trascendir el confinament.

- Acompanyar la dimensió digital del nou entorn d'aprenentatge

La gestió intensiva i extensiva d'entorns i eines digitals és complexa i caldria que estigués acompanyada, tant de cara als alumnes com a les famílies.

En les comunicacions de seguiment amb les famílies és interessant oferir orientacions sobre temes com internet segura i gestió del temps en connexió. Altres temes a considerar serien la privadesa i la seguretat, la consciència de la petjada i identitat digital, la possibilitat d'assetjament per internet (ciberassetjament) i, en general, tot l'espectre relacionat amb les competències digitals.

Pràctica de referència

El programa Internet Segura de l'Agència de Ciberseguretat de Catalunya ofereix orientacions per a infants, joves i famílies. En podem obtenir guies i orientacions per compartir amb docents, famílies i alumnat.

- **Avaluar periòdicament la situació d'alumnat i famílies**

En un escenari inestable i amb un alt grau d'incertesa, tenir feedback i informació actualitzada és bàsic per a poder prendre bones decisions, tenir cura de la comunitat educativa i valorar si les accions estan funcionant. Això implica tots els agents de la comunitat. Amb el benentès que els equips docents segueixen treballant plegats, cal tenir especial cura dels aprenents i les seves famílies, que han perdut el grup de referència.

Per això cal tenir i**nformació periòdica, a través del contacte preferent dels tutors, sobre l'estat dels aprenents, tant des del punt de vista de l'aprenentatge com del benestar personal.** I també cal informació periòdica sobre l'estat de les famílies, en general. Un bon canal són els representants de les famílies de l'AFA, els grups de pares o les "famílies delegades" que hi ha en els grups-classe d'algunes escoles.

Hi ha col·lectius de pares i mares que sempre fan sentir la seva veu i altres que mai no es comuniquen amb el centre. Això ens proporciona un cert biaix informatiu que podem compensar amb contactes telefònics o formularis de valoració, potser anònims, adreçats a famílies, especialment en l'etapa infantil i les primeres etapes de primària, on la dependència dels adults és més gran.

Pràctica de referència

En alguns centres, l'equip directiu fa breus trucades aleatòries per parlar amb tres o quatre famílies. També s'envien formularis de Google amb tres preguntes adreçades a estudiants, docents i famílies, que es responen de forma anònima: Què ha funcionat bé, segons el teu criteri? Què ha funcionat malament, segons el teu criteri? Quina proposta ens fas per millorar?

Fase de retorn al centre

El retorn a les escoles i instituts serà proporcional a la situació generada, siguin petits brots o onades de confinament. L'experiència actual de desescalada ja ens fa preveure que cada escola haurà d'articular el retorn en funció de les possibilitats i les condicions específiques del seu context.

Pel que respecta a les responsabilitats estrictes de cada centre, proposem una sèrie d'actuacions a considerar de cara a fer aquest retorn el més ràpid i normalitzador possible.

1. Enfortir la comunitat educativa

El retrobament després del confinament ha de revestir un caràcter simbòlic que faci visible la pertinença de tots a la mateixa comunitat educativa i al respectiu grup de referència. L'aïllament físic dels infants i joves, la solitud dels docents en les seves llars, la manca de moments de socialització amb amics i companys... haurà produït un distanciament que cal revertir. Fins i tot hi haurà persones que tindran dificultats per recuperar la seva vida social o, simplement, per sortir de casa.

- Programar activitats de retrobament

La tornada a l'escola ha de ser un moment de gaudi i de retrobament. L'escola hauria de programar activitats per recuperar la normalitat, restituir el vincle i prendre, novament, consciència de grup i d'escola. La restauració de les relacions afectives i pedagògiques grupals és una activitat prèvia a la normalització de l'activitat lectiva.

Aquest retrobament s'hauria de produir en l'àmbit docent i en els grups de referència (grup-classe, comunitats d'aprenentatge, promocions). En un confinament més perllongat, l'experiència de retrobament és un equivalent a una tornada de vacances o a un reinici de curs.

Pràctica de referència

L'equip directiu de l'Institut Escola Daniel Mangrané ha creat cinc eixos de treball i cinc "comissions de retrobament" per a l'actual (juny 2020) obertura dels centres en fase 2. Ho ha publicat Dolors Queralt, directora del centre.

- Restituir el benestar col·lectiu

Per a restituir el benestar col·lectiu, cal dedicar un temps a desenvolupar una presa de consciència de l'experiència emocional viscuda, posar-hi paraules i poder-la treballar. Això és vàlid per a totes les edats, inclosos els equips docents.

Els episodis d'estrès que no s'atenen poden quedar latents i proporcionar molts tipus de malestar i fins i tot malalties. La cronificació de l'estrès docent n'és un exemple clar. En una situació ideal, aquesta acció reparadora hauria d'anar a càrrec d'acompanyament professional, però els equips d'educadors probablement poden suplir aquesta mancança.

En algunes comunitats educatives potser hauran tingut familiars directes que han sofert molt estrès, com ara els sanitaris, o fins i tot pèrdues familiars degudes a la COVID-19 o altres malalties greus. Acompanyar i gestionar el dol també és restituir el benestar col·lectiu; no deixem passar l'ocasió d'oferir condol a les famílies que han perdut alguna persona estimada i reconeixement a les famílies que hauran treballat en el primer esglaó de la pandèmia (sanitaris, serveis essencials, etc.). Igualment, també és una ocasió perquè la direcció del centre reconegui, juntament amb les famílies, el compromís i l'esforç dels equips educatius.

Pràctica de referència

La Diputació de Barcelona ha publicat la guia Reiniciem!, que proposa dinàmiques per acompanyar joves i adolescents en la situació de post-confinament a causa de la COVID-19. Les dinàmiques se centren en diversos aspectes del procés d'aprenentatge i creixement, especialment en reconèixer allò que hem perdut i valorar les fortaleses personals que hem mobilitzat en l'adaptació al confinament.

- **Celebrar els aspectes positius de l'experiència**

Per reforçar el retrobament social, una bona estratègia és visibilitzar i celebrar els aspectes positius de l'experiència, que hem de saber identificar. Valorar l'esforç de tothom: dels infants i joves aprenent a distància, de les seves famílies tenint-ne cura i dels equips docents adaptant-se a les noves circumstàncies.

Sabem per l'experiència actual de confinament que, en molts centres, s'ha reforçat el vincle escola-famílies i seria magnífic poder mantenir aquest esperit de col·laboració i suport mutu. Celebrar que som una comunitat, que hem trobat eines de resiliència i solidaritat és donar visibilitat a la part bona de l'experiència.

Pràctica de referència

Xavier López, director de l'Escola Octavio Paz de Barcelona, fa una primera valoració dels aprenentatges postpandèmia en un article al Diari de l'Educació.

2. Reflexionar i aprendre de l'experiència

Aprendre és reflexionar sobre l'experiència: no deixem passar aquesta oportunitat a les escoles! Donar sentit al fet viscut converteix una experiència en un aprenentatge amb sentit. Compartim algunes propostes senzilles per a fer-ho:

- **Considerar les múltiples dimensions del confinament**

El confinament té moltes més dimensions que la de l'aprenentatge a distància. També és una experiència familiar i social única. Pot ser **una oportunitat per a reflexionar sobre aspectes més globals, i fins i tot transcendents, del moment.**

Prendre consciència de la fragilitat humana, revalorar les relacions personals i d'amistat, copsar les dimensions planetàries de la malaltia i la interconnexió entre totes les persones del planeta... La pandèmia i el confinament que se'n deriva és un fenomen que mereix un temps de reflexió i valoració compartida. No el deixem passar.

- **Valorar els aprenentatges assolits durant el confinament**

Valorar els aprenentatges assolits no vol dir examinar els alumnes: significa fer una reflexió metacognitiva sobre què hem après i què no hem après, bàsicament per a prendre decisions sobre els futurs aprenentatges.

L'objectiu no és qualificar els aprenentatges, ni molt menys sancionar els alumnes que, per raons diverses, no han pogut desenvolupar aprenentatges de qualitat durant el confinament. **L'objectiu és diagnosticar en quin punt ens trobem per compensar les mancances o aprofundir en els aprenentatges superficials, si cal**. En qualsevol cas, aquesta valoració dels aprenentatges assolits ha de ser una etapa necessària de reflexió per a evitar reprendre l'activitat ordinària a les aules "com si res no hagués passat".

Aquesta valoració també té per objectiu **reconèixer aprenentatges que, aparentment, no tenen una dimensió curricular**, però que poden tenir-ne si els sabem interpretar: la realització de tasques de la llar, la cura entre germans, la responsabilitat amb les persones grans, la gestió de la convivència intensiva... també són aprenentatges que cal valorar!

- **Repensar el projecte educatiu i el sentit de l'educació**

Com és l'educació en una situació d'emergència? Què ens agradaria que no tornés a passar? Què ens agradaria mantenir? Què hem après? Moltes preguntes per fer-nos i un bon moment per a repensar les pràctiques docents i d'aprenentatge, per a repensar el sentit de l'educació.

Que el retorn a la situació ordinària sigui una oportunitat de millora i transformació o que esdevingui un retorn al passat, una involució educativa, depèn de la forma d'encarar aquest retorn. La pandèmia ens ha fet veure alguna veritat incòmoda: una dolorosa segregació escolar, algunes males pràctiques docents, la desconnexió personal i emocional dels aprenents, l'estrès docent i la sobrecàrrega, la manca de recursos, etc.

Fem d'aquesta incomoditat font de reivindicació i de reflexió, d'aprenentatge i de millora. I en tots els àmbits de l'escola, en l'àmbit de l'equip directiu, en l'àmbit de l'equip docent, en l'àmbit de l'alumnat i en l'àmbit de les famílies.

I també en **l'àmbit social i polític, ja que no s'ha d'oblidar la dimensió de l'escola com a servei i com a institució**. Aprofitem per resignificar els currículums i per assumir la defensa de l'excel·lència i equitat en l'educació.

Resum d'urgència

Entre les prioritats bàsiques en la nova situació hi ha el manteniment de la salut personal i col·lectiva, en les seves dimensions sanitària i de benestar personal, i el manteniment de la funció social i educativa de l'escola.

En aquest context, podem considerar quatre moments diferents: la fase preventiva, la fase de contingència del confinament, la fase d'aprenentatge a distància i la fase de retorn al centre. Per a cada fase, s'han proposat accions diferents que es poden sintetitzar en:

Fase preventiva

1. Creació de protocols d'actuació per a nous confinaments
    - Elaborar guies d'ús i proposar criteris senzills d'actuació
    - Determinar els canals de comunicació amb claustre, alumnat i famílies
    - Clarificar les responsabilitats de cada agent de la comunitat educativa
2. Preparació de l'aprenentatge a distància
    - Fer visibles els aprenentatges realitzats durant el primer confinament
    - Prototipar modalitats d'aprenentatge a distància en situació de presencialitat
    - Planificar propostes educatives a partir d'una hipòtesi de no presencialitat

Fase de contingència en un nou confinament

1. Comprovar el funcionament dels canals de comunicació
2. Garantir les condicions per a desenvolupar aprenentatge a distància
3. Assegurar la cura i el treball professional dels docents
4. Organitzar el seguiment de les NEE i de la vulnerabilitat social

Fase d'aprenentatge a distància en un nou confinament

1. Vetllar per una gestió i una presa de decisions integrada
2. Adaptar el currículum i la metodologia
    - Centrar-se en allò que és essencial del currículum
    - Considerar l'autorregulació i l'autonomia com a objectius d'aprenentatge
    - Partir sempre del coneixement previ rellevant
    - Fer seguiment amb cura i oferir feedback personalitzat

3. Adaptar l'organització de l'aprenentatge
    - Unificar l'activitat docent per cursos o per nivells
    - Oferir propostes amb diferents graus de complexitat, temps i autonomia
    - Combinar la telepresència i el treball autònom
4. Donar suport a l'aprenentatge a distància
    - Reforçar la funció de seguiment tutorial
    - Mantenir els vincles amb tota la comunitat educativa
    - Informar sovint i col·laborar amb les famílies
    - Acompanyar la dimensió digital del nou entorn d'aprenentatge
    - Avaluar periòdicament la situació d'alumnat i famílies

Fase de retrobament post confinament

1. Enfortir la comunitat educativa
    - Programar activitats de retrobament
    - Restituir el benestar col·lectiu
    - Celebrar els aspectes positius de l'experiència
2. Reflexionar i aprendre de l'experiència
    - Considerar les múltiples dimensions del confinament
    - Valorar els aprenentatges assolits durant el confinament
    - Repensar el projecte educatiu i el sentit de l'educació

Obrir el debat i la reflexió compartida

Tal com hem anunciat a l'inici d'aquestes Orientacions, el propòsit és oferir un conjunt de propostes específiques per a la presa de decisions als centres educatius. És un text d'urgència redactat en un context de confinament que recull converses, debats, trobades, lectures... Interaccions amb moltes persones, professionals de l'educació, mestres, direccions i famílies.

Per bé que l'autoria del document és pròpia, no fa més que donar forma a propostes, idees, inquietuds i hipòtesis de moltes persones. És per això que voldria fer constar el meu agraïment a Sergi del Moral i Betlem Cuesta, de l'Institut Escola Les Vinyes; Coral Regí i Sandra Entrena, de l'Escola Virolai; Marta Pujadó i Jara Costa, coordinadores del fòrum Futurs de l'Educació; Xavi Ros, de l'Institut de Matadepera; Domi Viñas, de l'Institut Escola El Til·ler; Mònica Inchuste, de l'Hospital de Sant Joan de Déu; Jordi Musons, de l'Escola Sadako; Begonya Folch, del Servei Èxit Educatiu i Noves Oportunitats; Àlex Salleras, de l'Institut Pla Marcell; Susanna Tarapiella, Ana Nicolás i Núria Pedro, de l'Escola Edumar; Anna Salvans, de l'Institut Escola La Barnola; Marc Peñarroya, dels Serveis Territorials de la Catalunya Central; M. Teresa Clotet de la Diputació de Barcelona; Gemma Garcia Reverte, de coWRIghTING, així com a les direccions del grup EduLab del Programa PIP de Balears i a les direccions del fòrum Futurs de l'Educació. També a familiars i amics amb els quals hem compartit el repte de donar suport a l'aprenentatge a distància dels nostres propis fills. I, finalment, a Elena Sintes, del programa Obrim l'Educació de la Fundació Jaume Bofill, per considerar que podria desenvolupar aquest encàrrec.

Aquest document haurà complert la seva funció si la generació de noves propostes i reflexions, l'enriquiment i la crítica el fan obsolet gràcies a la proposta de millors orientacions. Haurà contribuït a la construcció col·lectiva de coneixement per a afrontar possibles nous confinaments durant el curs 2020-2021. Obrim el debat, la crítica i la millora d'aquestes propostes: obrim l'educació.

Boris Mir
Dilluns, 1 de juny 2020

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència **Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (by)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear a partir del material per a qualsevol finalitat els continguts propis d'aquesta publicació, fins i tot amb una finalitat comercial, i només us demanem que en reconegueu l'autoria de la creació original.
Segona edició: juliol de 2020 / © Fundació Jaume Bofill, 2020
Autor: Boris Mir
Disseny: Anything Design

FUNDACIÓ
BOFILL

Educació per canviar-ho tot